

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL PARATGE DE CAN FATJÓ DELS AURONS (SANT CUGAT DEL VALLÈS, Cerdanyola del Vallès). EVOLUCIÓ D'UN MAS MEDIEVAL I MODERN

Òscar Matas, Jordi Roig (Arrago, SL)

Introducció

El jaciment de Can Fatjó dels Aurons es troba situat al nord-est del terme de Sant Cugat del Vallès, i una petita part, a la zona més occidental del terme municipal de Cerdanyola del Vallès (Vallès Occidental), en uns terrenys situats al sud-est del Parc Empresarial de Can Sant Joan.

L'àrea objecte de l'actuació arqueològica queda delimitada al nord per la via dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC), línia Barcelona-Sabadell, a l'est per la bòbila de material constructiu Almar (ja al terme de Cerdanyola del Vallès), al sud pel lateral (B-30) de l'autopista AP-7 i, finalment, a l'oest pel torrent de Ferrussons. Aquesta zona presentava una superfície aproximada de 90.100 m² (uns 340 metres de llargada per uns 265 metres d'amplada). La seva situació exacta és X: 423400 - Y: 4593750, i es troba a una alçada de 160/170 metres sobre el nivell del mar.

Així, entre els mesos de juny de 2005 i gener del 2006 es van a portar a terme els treballs de prospecció, excavació i documentació arqueològica preventiva en el denominat Sector A1 de Can Fatjó dels Aurons, amb motiu de la realització d'un projecte urbanístic i considerant que aquest jaciment es troba recollit a la carta arqueològica del municipi de Sant Cugat del Vallès i al catàleg del Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic, com una àrea de protecció arqueològica per l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès.¹

L'única constància que tenim d'aquest jaciment és de l'any 1920, quan l'arqueòleg Vicenç Renom va excavar una fossa prehistòrica afectada pel traçat de la via del tren, la qual proporcionà materials del bronze final i primera edat del ferro (1200-650 aC).² Posteriorment, i fins a l'actualitat, la troballa ha estat citada en diversos estudis sobre aquest període (MARCET; PETIT: 1985; MAYA: 1990; PONS; FRANCÉS: 1998)³ i fou inclòs també a la Carta Arqueològica del Vallès Occidental.⁴

Ha estat, doncs, amb la intervenció arqueològica de 2005-2006, objecte d'aquesta comunicació, que s'ha localitzat i definit una gran part d'aquest gran jaciment o àrea arqueològica de Can Fatjó dels Aurons.

D'aquesta manera, es va identificar un grup de restes corresponents a un primer assentament d'època prehistòrica, amb una ocupació que va des del neolític fins al bronze inicial, i un segon grup de restes atribuïbles a l'època medieval i moderna, que són les que tractarem a continuació. D'aquestes destaquen les restes constructives situades a la zona sud del jaciment, que cal relacionar amb algun edifici d'origen baixmedieval, probablement un mas. Hem pogut diferenciar diversos àmbits d'aquest mas, malgrat que les restes estaven bastant arrasades, així com d'altres estructures relacionades amb activitats agrícoles (sitges, pous, retalls i galeries subterrànies, etc.). Aquest assentament, que té un origen en un moment indeterminat entre el segle XIII i el XIV, presenta una continuïtat d'ocupació fins a principis del segle XIX amb diferents fases evolutives.

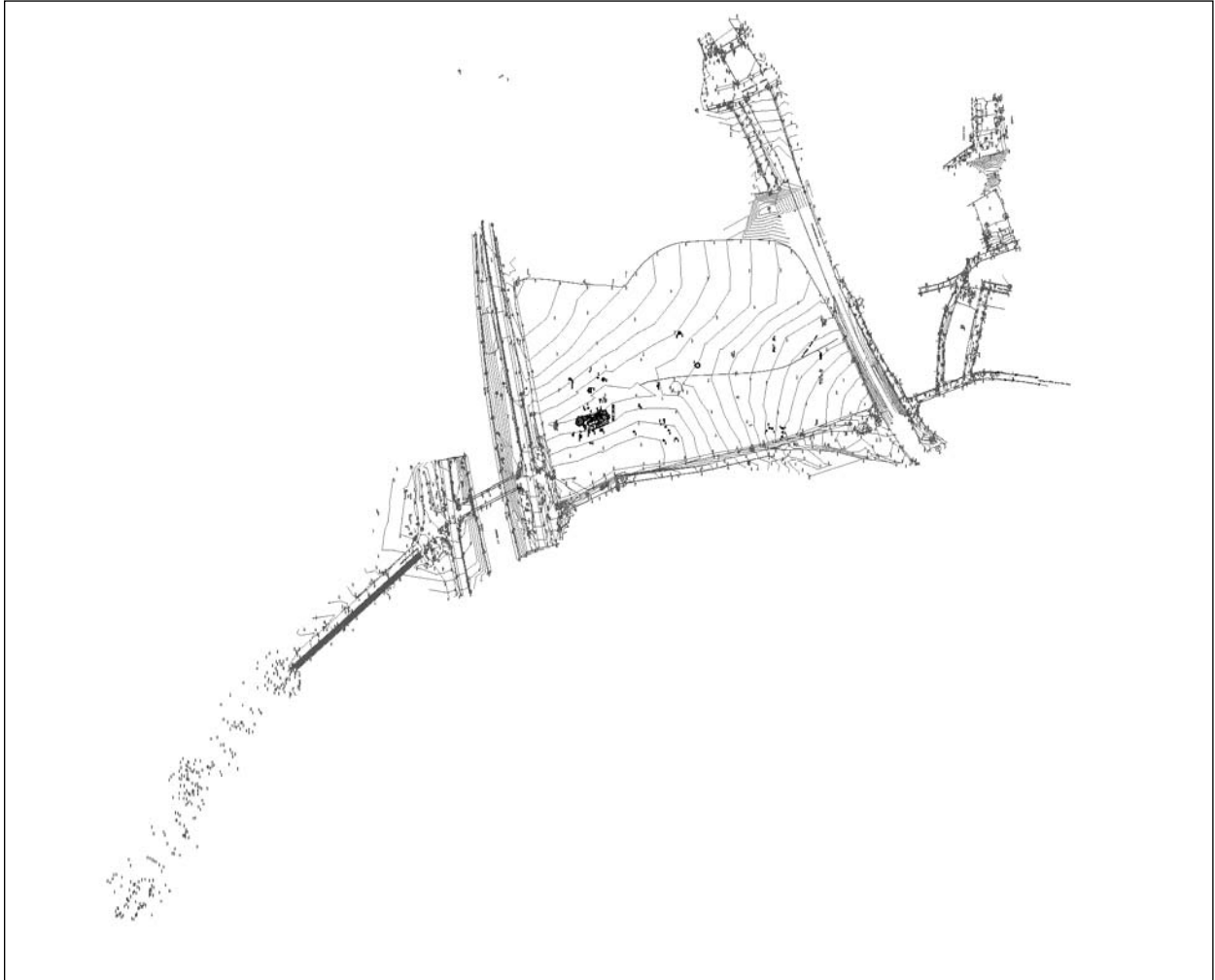
1 El projecte d'urbanització d'aquest sector de Can Fatjó dels Aurons va anar a càrrec de l'empresa promotora Hines Interest España Investments, SL, que va actuar també com a promotora de la intervenció arqueològica. Aquesta es va portar a terme per part de l'empresa d'arqueologia Arrago, SL, amb la direcció de l'arqueòleg Òscar Matas Pareja i la coordinació tècnica de Jordi Roig Buxó.

MATAS, O. (2006): *Informe preliminar de la intervenció arqueològica a Can Fatjó dels Aurons-Sector A-1 (Sant Cugat-Cerdanyola del Vallès, Vallès Occ.)*. Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.

2 SERRA RAFOLS, J. de C. (1927-1931): «Estació hallstàtica de Can Fatjó dels Orons». *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, núm. VII. Barcelona, pàg. 39-41. RENOM, V. (1934): «La secció de prehistòria», *Anuari del Museu de Sabadell*. Sabadell, pàg. 18-21.

3 MARCET, R.; PETIT, M. A. (1985): «Assentaments d'habitació a l'aire lliure de la comarca del Vallès. Del Neolític al Bronze Final», *Estudios de la Antigüedad*, núm. 2. Bellaterra, pàg. 117. MAYA, J. L. (1990): «¿Bronze Final o Primera Edat del Hierro? La problemàtica en el marco de la depresión prelitoral». *Limes*, núm. 0. Cerdanyola del Vallès, pàg. 31-33, fig. 5-5. FRANCÉS, J.; PONS, E. (1998): «L'hàbitat del Bronze Final i de la Primera Edat del Ferro a la Catalunya litoral i prelitoral». *Cypsela*, núm. 12. Girona, pàg. 40.

4 COLOMER, S. (1988): «Can Fatjó dels Hurons», *Carta Arqueològica del Vallès Occidental*. Servei d'Arqueologia de Catalunya, Barcelona (inèdit). RODRÍGUEZ, A. (1999): «Can Fatjó dels Orons», *Carta Arqueològica del Vallès Occidental* (revisió). Servei d'Arqueologia de Catalunya. Barcelona (inèdit).

Planta general del jaciment amb les restes d'època medieval i moderna localitzades.

El primer assentament d'època altmedieval

A la zona més a l'est del jaciment vàrem documentar i excavar un conjunt de set estructures d'emmagatzematge tipus sitja (E-7, E-8, E-9, E-10, E-11, E-12 i E-13). Es tractava de sitges de perfil globular amb tendència acampanada i fons irregularment aplanat, amb un estat de conservació de 30-85 cm de potència, i uns diàmetres conservats entre 1,10 i 1,50 m.

En conjunt, les estructures han proporcionat molt poc material arqueològic en els seus rebliments; en destaca la ceràmica reductora de cuina d'època altmedieval amb presència exclusiva de recipients tancats tipus olla. Aquests recipients presenten uns perfils globulars de mida mitjana i petita amb vores curtes de perfil en S i llavi arrodonit. Les pastes són de tonalitats grises i negres irregulars. Aquest conjunt ceràmic, més aviat reduït, es pot atribuir a les produccions altmedievals vallesanes dels segles XI i XII, sense més precisions.

Per altra banda, a la zona oest de les restes constructives del mas s'ha excavat una altra petita agru-

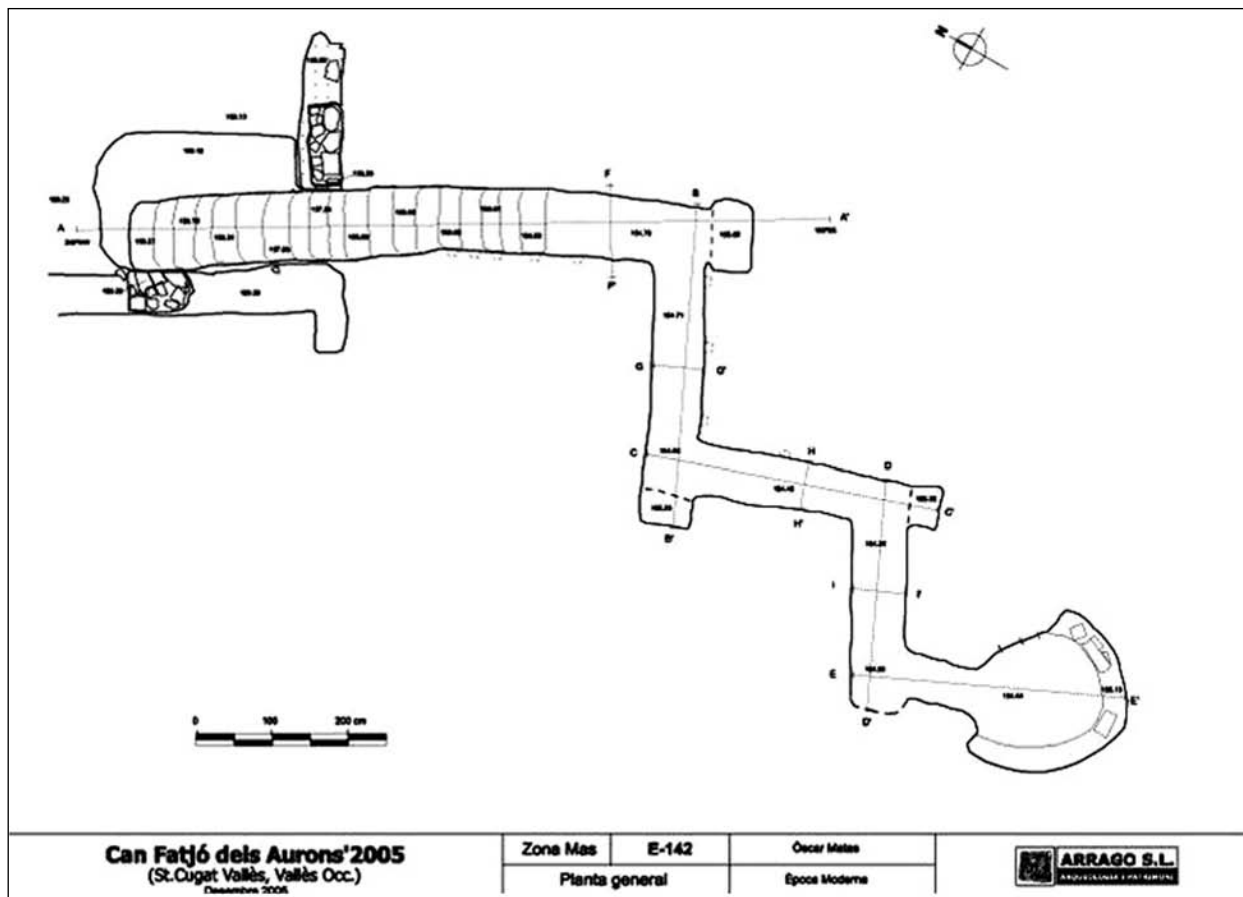
pació de tres estructures d'emmagatzematge tipus sitja: E-78, E-79, E-80.

Es tracta de sitges de planta circular, d'un diàmetre màxim conservat de 140 cm, de perfil globular i el fons còncav, amb una potència conservada màxima de 160 cm. Totes tres estructures presentaven escàs material arqueològic en el seu rebliment, entre el qual cal destacar algun fragment de ceràmica grollera i ceràmica grisa altmedieval.

Finalment, tenim l'estructura E-107, una fossa-cubeta de planta el·líptica d'uns 1,30 m de diàmetre i una potència d'uns 75 cm, també reblerta amb material ceràmic d'aquest moment (fragments informes de ceràmica grisa medieval i alguna vora de perfil en S d'olleta, un fragment de tegulae romana, etc.), semblant al de la resta d'estructures.

Les restes d'època baixmedieval

En aquest sector sud del terreny, primerament cal fer referència a una sèrie d'estructures arqueològiques negatives que serien anteriors a les restes de murs conservats. Aquestes estructures podrien

Planta de la galeria subterrània E-142 d'època moderna.

correspondre a una primera fase del mas baixmedieval de la qual haurien desaparegut les edificacions associades.

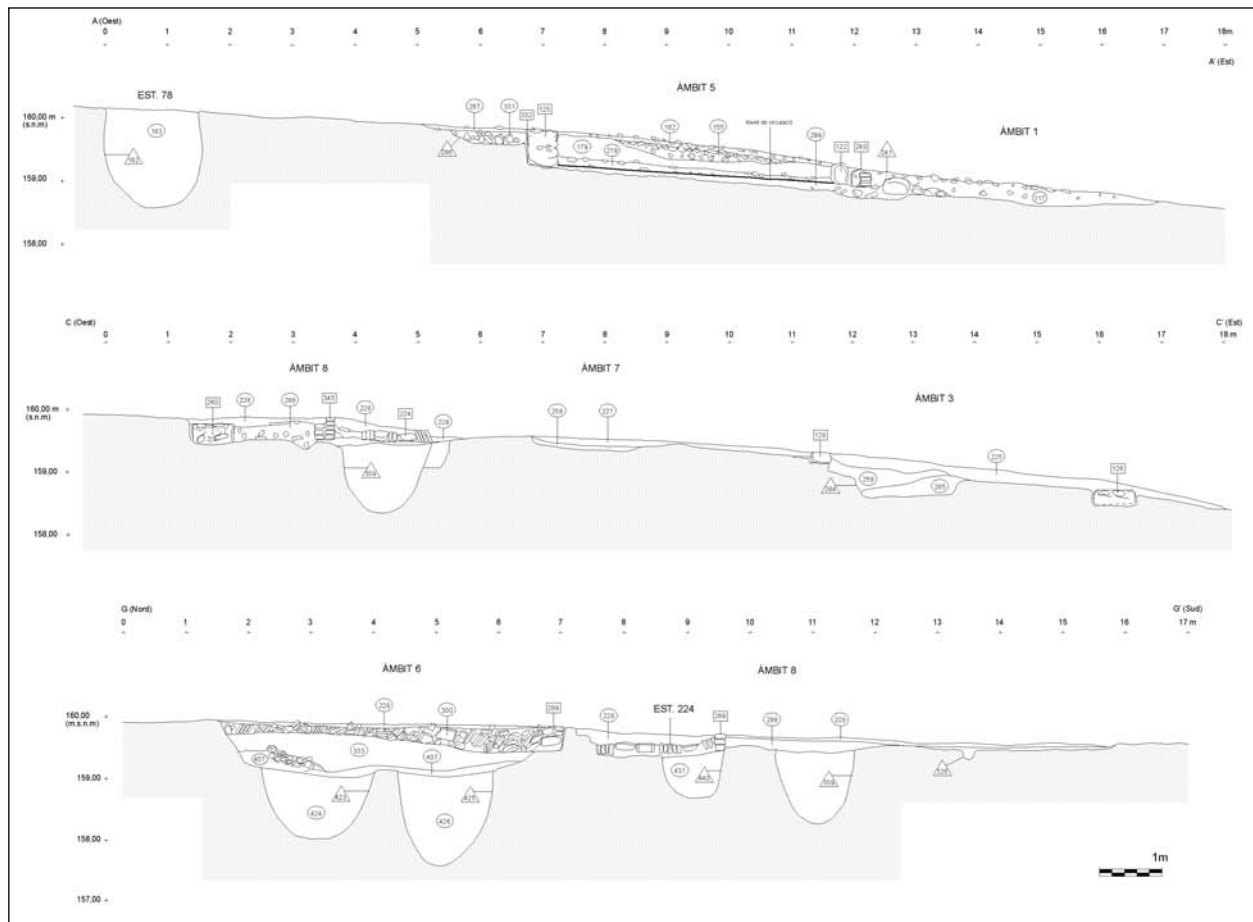
En primer lloc tenim tres sitges: E-77, E-81 i E-98. Les dues primeres, molt properes a les restes del mas, estan situades pocs metres fora de les construccions conservades actualment en el seu costat oest. Es tracta de retalls circulars d'1 m de diàmetre de boca conservada, amb un perfil globular i fons còncav, i una fondària d'1,90 m la primera i 1,70 m la segona. La tercera era situada dues desenes de metres més a l'oest (E-98) i es tractava també de les restes d'una sitja. En aquest cas, se'n conserva només el fons còncav, amb una fondària de 60 cm i un diàmetre de 2,20 m, i també amb uns nivells d'amortització on s'ha recuperat material ceràmic (ceràmica en verd i manganès, ceràmica blava de procedència valenciana, ceràmica amb vidrat verd, etc.) que el situen entorn dels segles XIV i XV, per al seu moment d'abandó.

Per altra banda, tenim un pou (E-103), situat a la zona SO del solar, d'1,50 m de diàmetre conservat, de perfil cilíndric excavat en el terreny geològic d'argiles i margues, i del qual s'ha excavat fins a una fondària de més de 4,5 m davant la inestabilitat dels perfils, comprovant que l'estructura continuaria alguns metres més fins arribar a la capa freàtica. Entre el material recuperat en el seu rebliment

destacarem diversos fragments de vora de poals de ceràmica amb vidrat verd gòtic i d'altres de ceràmica grisa fina, així com altres fragments diversos de ceràmica vidriada, que ens situen la seva amortització també entre els segles XIV i XV.

Finalment, tenim l'estructura E-76 corresponent a un gran retall de planta irregularment el·líptica d'uns 9 m de diàmetre excavat en el substrat geològic (en part a les argiles carbonatades / torturà i en part a les margues). Presenta una fondària conservada aproximada d'1 metre i un fons en pendent descendent des de la banda oest a l'est, amb una espècie d'accés format per alguns graons retallats al perfil de l'estructura en el seu extrem est. A la zona central de l'estructura, i en un moment posterior un cop reblerta de terres, es va excavar un retall quadrangular (UE 363), amortitzat en època moderna (segle XVIII), que desfigura l'aparença de l'estructura original.

Aquesta gran estructura semisubterrània hauria de correspondre al primer assentament del mas baixmedieval, del qual no tenim construccions conservades. Tal vegada podria correspondre a algun àmbit semisubterrani de magatzem. Aquest va ser reblert de terres i abandonat totalment en algun moment de la primera meitat del segle XV. En els seus nivells d'amortització es va recuperar abundant material ceràmic d'àmbit domèstic.

Seccions del mas d'època moderna amb els seus estrats d'amortització.

D'aquest material cal destacar la troballa d'un plat servidor gairebé sencer de ceràmica en verd i manganès amb decoració central de motius zoomòrfics, així com diversos perfils més de plats talladors, escudelles i de servidores també en verd i manganès; un pitxell amb decoració en manganès i altres vores de peces de ceràmica en blanc estannífer; fragments de ceràmica blava valenciana (motius de palmetes, de «l'Ave Maria», etc.), ceràmica en blau i reflex valencià, ceràmica blava catalana (motiu d'alafies, palmeta, motius radials) i un fragment de ceràmica informe amb vidrat verd de procedència oriental. També destaquen diverses peces força senceres de ceràmica de cuina i emmagatzematge vidrada en verd, com algun poal, morters, gibrells, etc.

Les restes del mas d'època moderna

A la zona sud del jaciment, gairebé tocant el lateral B-30 de l'autopista AP-7I, és on hem localitzat les restes constructives d'un edifici força arrasat i del qual no es tenia, ara com ara, cap notícia ni constància documental.

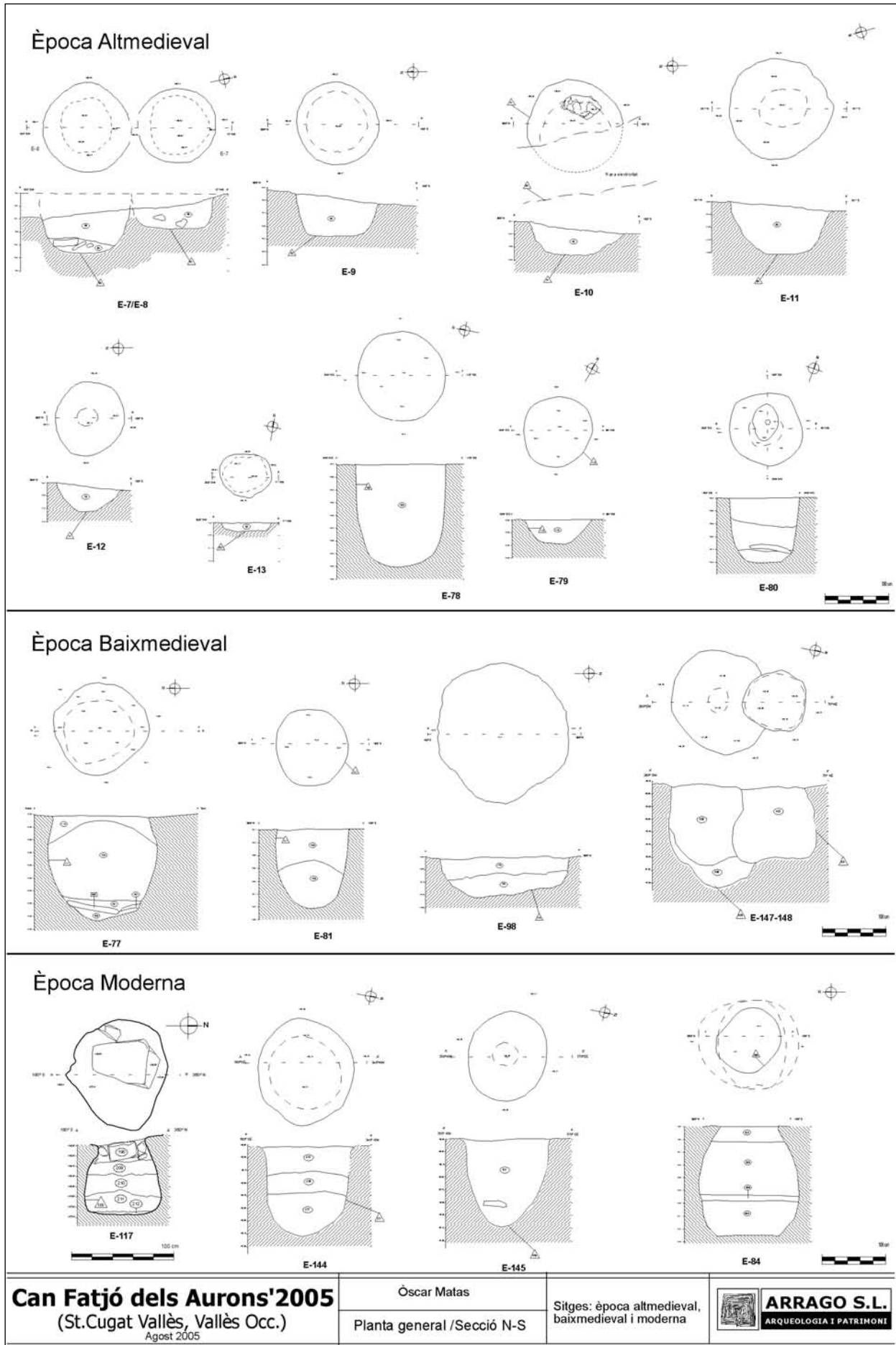
Així doncs, ha estat possible identificar diverses restes constructives atribuïbles a diversos àmbits o habitacions diferenciades, en un estat precari de

conservació i molt deteriorades pels treballs agrícoles. Les restes de parets documentades, totes elles eren conservades a nivell de fonamentació, excepte a l'àmbit 5, on es va identificar un possible nivell de circulació de terra premsada. Ha estat possible, doncs, identificar i excavar vuit espais o àmbits diferents, els quals comprenien una superfície construïda aproximada d'uns 240 m². Les restes situades a la zona més a l'oest es troben en un millor estat de conservació, a causa de la major erosió a la zona oriental causada pels treballs agrícoles i la mateixa topografia en pendent de la zona.

D'aquest conjunt caldria distingir, com a mínim i de manera provisional, dues fases constructives diferents, a falta de l'estudi definitiu de l'estratigrafia i dels materials obtinguts durant la intervenció arqueològica.

En primer lloc, tenim les restes de murs i fonamentacions situades més a la zona sud i oest del conjunt edificat, i que corresponen a les UE 254, 256, 260-338 i 289. Aquestes restes pertanyien a part dels murs perimetrals i alguna compartimentació interior del primer edifici, que caldria situar, provisionalment, amb anterioritat al segle XVI.

En aquest cas, cal identificar-les com a part de la paret de tancament sud (UE 256) i oest (UE 260-

Taula de sitges documentades (Època medieval – època moderna).

Vista aèria del mas d'època moderna en un moment de la seva excavació.

338), i com les restes d'una possible paret de compartimentació interior (UE 289), molt malmesa, entre els possibles espais A-7 al sud i l'A-6, al nord; i també les restes del mur UE 254 en direcció N-S, que delimitaria la banda est de l'altre possible espai A-7, i la banda oest de l'habitació A-4.

Encara disposem de menys dades de l'habitació situada a l'extrem SE de les restes documentades (A-4), ja que és la que vàrem trobar en un estat més pèssim de conservació, gairebé totalment arrasada. Aquest espai faria uns 30 m₂ (6,75 x 4,50 m), malgrat que únicament se'n conservava la paret de tanca al nord, amb l'A-3, un possible basament quadrat d'un pilar fet de maons i morter (UE 141), entre aquest espai i l'espai A-7 a l'oest, i una petita part del mur perimetral de tancament al sud (UE 256), corresponent a la primera fase constructiva de l'edifici

També d'aquesta fase inicial del mas, cal esmentar dues estructures negatives subterrànies d'emmagatzematge tipus sitja, excavades a l'espai de l'àmbit A-6, amb una cronologia provisional, indicada pels materials trobats en els nivells d'amortització, entre els segles XV-XVI. Es tracta de les sitges E-147 i E-148, d'uns 2 m de diàmetre documentat, la primera, i 1,50 m de diàmetre la segona, i una fondària màxima conservada d'1,50 m i 1,10 m, respectiva-

ment. D'aquest moment també cal esmentar una altra sitja (E-77), molt propera ja a l'exterior d'aquest espai del mas, just tocant el mur perimetral a la banda oest, amb un material que l'amortitzava d'una cronologia molt similar.

En un segon moment tindriem la resta de murs i fonamentacions conservats a la zona nord i est, corresponents als espais A-1, A-2, A-3 i A-5, i la zona on trobàvem a la fase anterior els espais A-6, A-7 i A-8, que conformen un gran espai obert on s'articulaven la resta d'habitacions en aquest moment cronològic, entre els segles XVI i XVIII.

Es tracta de quatre espais coberts originalment, dels quals s'han conservat les parets a nivell de fonamentacions, però en millor estat que les parets anteriors de la primera fase constructiva. El primer (A-1) és un espai quadrangular d'uns 17 m₂ (3,5 x 5 m), del qual no s'ha conservat el mur de tancament est ni tampoc part del mur que el delimita al nord (UE 120). Es trobava en un estat d'arrasament que no ha permès identificar cap nivell de circulació. L'espai següent és l'A-2 i es troba al sud i alineat amb l'anterior. En aquest cas es tracta d'un espai de planta quadrangular d'uns 24 m₂ (5,30 x 4,50 m) de superfície interior, obert a la banda oest al gran espai central, ja que no presenta mur de

tancament; únicament s'ha identificat un basament quadrat fet de maons i morter, de 50 x 35 cm (UE 140) corresponent a un possible pilar, que juntament amb dos més de similars al sud (la UE 141, entre els espais A-4 i A-7) i a l'oest (UE 408, enmig de l'A-6) formarien part d'una porxada al voltant de l'espai central obert.

L'àmbit següent al sud, l'A-3, és més petit, d'uns 12 m₂ (2,75 x 4,50 m) de superfície interior aproximada. En aquest cas es troba tancat pels quatre costats, amb les parets de nou molt arrasades, i per tant sense presència de cap nivell de circulació.

Finalment, l'A-5, l'únic àmbit situat a la banda oest, a continuació de l'A-1, tenia una superfície interior aproximada d'uns 15 m₂ (3,50 x 4,35 m) i, pel fet de trobar-se a la franja oest, presenta un millor estat de conservació a causa de la topografia del terreny, ja que se'n conserva una alçada màxima de fins a 50 cm (la paret més occidental, UE 125). És en aquest espai on hem pogut detectar un petit nivell de circulació de terra batuda, assentat directament sobre el terreny geològic de torturà.

Les parets d'aquests cinc àmbits eren fetes de pedra, fragments de maons i teules i morter de calç de color blanc, amb una amplada compresa entre els 15-20 cm de la paret sud de l'A-5 (UE 124) i els 50-60 cm de la resta de murs (UE 120, 123, 125, 126 a 128, etc.).

La resta de la zona que comprendria els àmbits A-6, A-7 i A-8 en aquest darrer moment del mas hauria funcionat com un gran espai obert o pati sense compartimentacions interiors, on únicament trobaríem una estructura construïda a la banda oest (E-150). En aquest gran espai, a la zona SO, hem identificat una sèrie d'estructures negatives, a part de la construïda anteriorment (E-150). En primer lloc, diverses fosses subterrànies d'emmagatzematge (sitja): les estructures E-84, E-117 (A-2), E-144 i E-145 (A-8), i E-146 (A-6), amb uns nivells d'amortització datats cap al segle XVI mitjançant el material ceràmic, consistent en ceràmica de reflex metàl·lic català tipus pinzell-pinta, ceràmica blava catalana de motius radials i ceràmica vidrada.

En destaca la localització d'una gran sitja (E-143) situada a la banda SE de l'espai A-6 que sobresurt de la resta per la seva gran dimensió i capacitat. Aquesta sitja presenta un diàmetre de boca conservat d'uns 2 m de diàmetre i una fondària màxima de gairebé 3 m. Del material que hem recuperat del seu rebliment cal assenyalar principalment fragments de ceràmica blava catalana del tipus orles diverses (motius de la ditada, etc.) i terrissa vidrada, que indicarien una amortització de l'estructura entre el segle XVII i principis del XVIII.

Plat decorat en verd i manganès.

Escudella decorada en verd.

Poal de ceràmica oxidant amb vidriat verd a la part superior de la peça.

Part superior d'una sitra de ceràmica grisa fina. Manca la nansa i part del bec.

A continuació cal fer referència a una sèrie d'estructures semisubterrànies, parcialment conservades ja que es trobaren molt arrasades com tot aquest sector pels treballs agrícoles recents, i que caldria relacionar amb tasques agrícoles i artesanals desenvolupades en aquest gran pati central. Aquest seria el cas de l'E-149, corresponent a un retall de planta quadrangular (1,50 x 3 m) amb diversos encaixos quadrangulars interiors, que podria pertànyer a la base d'una possible premsa.

També cal destacar dues estructures (E-73 i E-142) del tipus galeria subterrània d'època moderna. La primera (E-73) estava situada més a la zona sud de les restes constructives i presentava una planta allargada d'uns 5-6 m de longitud. Tenia l'accés des de l'est, descendent i girant lleument en direcció sud, amb diversos graons excavats en el terreny geològic, fins girar al sud, i finalment arribar a la cambra final de planta quadrangular d'uns 2 x 1,20 m, i presentava una banqueteta a la zona sud d'aquesta, d'uns 50 cm d'alçada i 1,60 m de longitud. En els estrats de terres de rebllim i d'abandó contenia un material arqueològic consistent en ceràmica blava catalana del tipus orles diverses, amb plats i escudelles, i ceràmica vidrada, que permeten situar la inutilització d'aquesta galeria entre el segle XVII i el XVIII.

La segona galeria subterrània (E-142) era de majors dimensions i complexitat i tenia l'accés a l'interior de l'àmbit A-4. Presenta un accés descendent en direcció sud, amb 19 graons (uns 6 m longitud) retallats al terreny natural; després segueix un tram d'uns 2 m, al final del qual trobem una fornícula, posteriorment gira en direcció oest en un tram de 3 m i al final torna a haver-hi una altra fornícula (devien servir per col·locar-hi els punts de llum). A continuació torna a aparèixer un

revolt en direcció sud (tram de 3 m més i amb fornícula al final), immediatament després gira a l'oest (tram de 3 m) i finalment gira al sud, fins arribar a una sala circular de 4 m de diàmetre, que presenta una banqueteta d'uns 0,30 m d'alçada. També cal apuntar la identificació de diverses petites cavitats excavades a la part superior de les parets, d'uns 10 x 15 x 10 cm, en tot el recorregut de la galeria. També a la zona de la sala final hem documentat alguns claus de ferro clavats a la paret est. Cal situar l'amortització de l'estructura al segle XVII, per la troballa de ceràmica blava catalana del tipus orles diverses en els nivells de terres que segellaven totalment la boca d'accés i el passadís principal de la galeria.

Aquest tipus de galeries subterrànies presenten les mateixes característiques que les àmpliament documentades a tot l'àmbit del Vallès, tant en masos i cases urbanes com en rectories, algunes d'elles de gran complexitat pel que fa al recorregut i d'altres de més senzilles, amb diversos exemples recollits a la vila de Sabadell, Castellar del Vallès i Sentmenat.⁵

També cal esmentar l'estructura E-150 (UE 224-345). Es tracta d'una estructura quadrangular (2 x 1,50 m), en aquest cas construïda amb parets fetes de maons i morter de calç, i amb una pavimentació de maons i pedres col·locats en vertical, amb funcionalitat desconeguda. Finalment, cal assenyalar una sèrie de fosses i cubetes excavades en el terreny geològic (torturà) entre els àmbits A-7 i A-8, de plantes irregulars i/o el·líptiques, conservades molt parcialment també, en alguns casos només el fons, que cal relacionar amb tasques agrícoles i/o de tipus domèstic, amb uns materials ceràmics en els estrats d'amortització que les situen en època moderna. D'aquestes, cal destacar la UE 237, de planta el·líptica (2 x 1 m), o la UE 230, de planta ovalada (d'1 m de diàmetre); en el seu reompliment s'han recuperat diverses ferradures i d'altres fragments de ferro.

La resta d'estructures negatives identificades en aquesta zona (UE 235, 308, 318, 323, 325, 326, 327, 330) corresponen a estructures del tipus fosses-cubetes, de planta de petites dimensions i forma diversa, amb una fondària màxima conservada de 20-30 cm. També cal esmentar l'existència de diversos forats de pal (UE 242, 244, 246, 248, 250, 352, 353 i 354), tots situats agrupats a la banda nord de l'A-7, que podrien correspondre als forats dels pals que conformarien un petit espai cobert fet de materials peribles no conservats dintre d'aquest gran espai central.

5 COLL, J. M.; ROIG, J. (2002): «Galeries subterrànies d'època moderna (s. XVI-XVIII): tipologia i propostes de funcionalitat a partir de l'estudi arqueològic», dins *II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Actes*. Barcelona, pàg. 252-261.

Conclusions

Relacionades amb un primer assentament d'època medieval, cal apuntar la documentació de dues petites agrupacions de sitges: una situada a la zona nord-est del terreny (E-7, E-8, E-9, E-10, E-11, E-12, E-13) i una altra localitzada a la zona sud, tocant les restes constructives del mas (E-78, E-79, E-80). Aquests grangers de cereal cal relacionar-los amb una zona d'hàbitat durant el període altmedieval, tal vegada el precedent del mas posterior, sense que en tinguem estructures construïdes conservades.

La continuïtat de poblament a l'indret la proporciona la documentació de restes constructives, així com diverses estructures subterrànies d'emmagatzematge (E-77, E-81, E-98, E-147, E-148), un pou (E-103) i una gran estructura subterrània de planta circular d'uns 9 m de diàmetre, de funcionalitat incerta, d'època baix-medieval.

Durant l'època moderna (segles XVI-XVII), les restes de l'edifici documentat patirien diverses reformes i ampliacions, i a l'interior es continuen documentant estructures d'emmagatzematge, com les sitges E-117, la gran sitja E-143, l'E-144, E-145, E-146 i d'altres estructures relacionades amb activitats agrícoles (com un possible encaix de premsa, E-149), o d'altres estructures negatives indeterminades, alguna d'elles relacionades amb activitats de ferreria com la UE 237. També cal destacar la presència de dues galeries subterrànies, com les documentades a tot l'àmbit del Vallès.

Pel que fa al darrer moment de vida d'aquest mas i del conjunt d'estructures documentades, podem determinar uns nivells d'enderroc i d'abandó que ocupen part de la superfície de l'edifici en ús durant l'última fase, i que cal situar entre les darreries del segle XVIII i principis del segle XIX.

Posteriorment hem documentat algunes estructures (fosses, cubetes) amb materials dels segles XVIII-XIX en els estrats d'amortització, que cal relacionar igualment amb les tasques agrícoles que es continuaven desenvolupant als camps dels voltants.

Així doncs, podem determinar que totes aquestes restes constructives i subterrànies documentades correspondrien a un petit mas, del qual, ara com ara, en tenim molt poca informació pel que fa a la documentació. Segons algunes notícies, sembla que es tractaria d'un mas que durant el segle XVI es va afegir al mas principal de Can Fatjó dels Aurons, situat a uns 150 m a l'est. Altres fonts ens parlen de l'existència d'un mas Baixadors,⁶ que es trobava situat al límit del

terme de Cerdanyola amb el de Sant Cugat, i que coincideix força amb la localització de les restes localitzades. Tanmateix, resta pendent tota la recerca documental en relació amb aquest mas, la qual ens ajudaria a completar les dades arqueològiques i les històriques.

Bibliografia

DA (1982). *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, vol. 6: Vallès Occidental. Vallès Oriental. Maresme. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, pàg. 112-122, 127-133.

MAS I CANALS, D. DE (1989). *El relleu del Vallès Occidental (l'evolució geomorfològica quaternària del Vallès Occidental)*. Institut d'Estudis Catalans. Arxius de la Secció de Ciències, LXXXVII. Barcelona.

INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA (ICC) (1993). *Mapa comarcal de Catalunya. 1:50.000*. Vallès Occidental-40. Generalitat de Catalunya.

COLL, J. M.; ROIG, J. (2002). «Galeries subterrànies d'època moderna (s. XVI-XVIII): tipologia i propostes de funcionalitat a partir de l'estudi arqueològic», dins *II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya*. Actes. Barcelona, pàg. 252-261.

COLOMER, S. (1988). «Can Fatjó dels Hurons», *Carta Arqueològica del Vallès Occidental*. Servei d'Arqueologia de Catalunya. Barcelona (inèdit).

FRANCÉS, J.; PONS, E. (1998). «L'hàbitat del Bronze Final i de la Primera Edat del Ferro a la Catalunya litoral i prelitoral». *Cypsela*, núm. 12. Girona, pàg. 40.

MARCET, R.; PETIT, M. A. (1985). «Assentaments d'habitació a l'aire lliure de la comarca del Vallès. Del Neolític al Bronze Final». *Estudios de la Antigüedad*, núm. 2. Bellaterra, pàg. 117.

MATAS, O. (2006). *Informe preliminar de la intervenció arqueològica a Can Fatjó dels Aurons-Sector A-1 (Sant Cugat-Cerdanyola del Vallès, Vallès Occ.)*. Arxiu del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.

MAYA, J. L. (1990). «¿Bronze Final o Primera Edad del Hierro? La problemática en el marco de la depresión prelitoral». *Limes*, núm. 0. Cerdanyola del Vallès, pàg. 31-33, fig. 5-5.

MIMÓ, J. (1993). «Guia excursionista de les masies del terme de Cerdanyola. Itinerari 4rt», dins *Jaume Mimó, 1893-1993* (1a edició 1948). Ajuntament de Cerdanyola. Cerdanyola del Vallès, pàg. 72-74.

6 MIMÓ, J. (1993): «Guia excursionista de les masies del terme de Cerdanyola. Itinerari 4rt», dins *Jaume Mimó, 1893-1993* (1a edició 1948). Ajuntament de Cerdanyola. Cerdanyola del Vallès, pàg. 72-74.

1893-1993 (1a edició 1948). Ajuntament de Cerdanyola. Cerdanyola del Vallès, pàg. 72-74.

ROIG DEULOFEU, A.; ROIG BUXÓ, J. (2002). *La vila medieval de Sabadell (segles XI-XVI). Dotze anys d'arqueologia a la ciutat (1988-2000)*. Quaderns d'Arqueologia, 1. Museu d'Història de Sabadell. Sabadell.

RODRÍGUEZ, A. (1999). «Can Fatjó dels Orons», *Carta Arqueològica del Vallès Occidental (revisió)*. Servei d'Arqueologia de Catalunya. Barcelona (inèdit).

TORTOSA, J.; FOG, G. (1991). *Masies i ermites de Sant Cugat del Vallès*. Sant Cugat del Vallès.